

A ZSIDÓSÁG ÉS A CIONISMUS

A XIX. ÉS XX. SZÁZAD URALKODÓ ESZMÉI KÖZÖTT.

A NAGYBÁNYAI HATIKVAH CIONISTA ASZTALTÁRSASÁG
NAGYGYÜLÉSÉN 1908. AUGUSZTUS HÓ 23-ÁN MONDOTTA

BEREGI BENJÁMIN

MÉRNÖK. A M. C. SZ. ALELNÖKE.

A NAGYBÁNYAI HATIKVAH TULAJDONA.

ÁRA 20 FILLÉR.

NYOMATOTT
NÁNÁSY ISTVÁN KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
NAGYBÁNYÁN.

Most néhány napja volt csak, hogy a *Tiso beav*-t ünnepeltük. Azt az ünnepet, melynek emléke legmélyebben vág a zsidóság lelkébe, mely legélesebben bizonyítja azt, hogy a zsidó nép szeretete nemzetéhez, multjához sohasem volt kisebb, mint a veszteség első időiben. Ennek a gyászünnepnek megtartása, mely végig kíséri az egész történelmet, mely nyomait hagyja minden korszak költőjében, tudósában és írójában, a legcsodásabb valami, ami a népek történetében ismeretes.

Egy nép, mely sok-sok küzdelem, harc, sajnós, sok belviszály után egy hatalmas, világhódító nemzet légióinak csapásai alatt elbukik, elveszti nemzeti önállóságát, szerteszét szóratik a világon; fővárosának, és az oltárnak pusztulása napját, sőt óráit is megjegyzi és gyásszal, az elképzelhető legnagyobb gyásszal emlékszik meg róla.

Hiszen más nép is elvesztette hazáját; a legtöbb nemzetnek vannak válságot előidéző gyásznapjai és egyetlen egy sincs, mely megünnepelné azt. *Finnország* teljesen elfeküdt, *Lengyelország* oda van, *Búr föld* szabadságnapja leáldozott, *Elzász* német kézen és senki sem emlékezik meg a gyásznapokról. Magyarország 1526. augusztus 29-én egy csapásra elvesztette sok időre mindenét; királya halt meg, szabadsága, megindult gazdasági jóléte, nemeseinek, ifjuságának virága veszett el, úgy hogy ma, majd 400 év után is érzi, sanyli. Ki emlékszik meg a *mohácsi vérszről*, mely az országot mindenétől fosztá meg? Senki. — Ki gyászolja a pusztulást? Senki.

És a zsidó, ez a mindenkitől megrugdosott, mindenkitől érzéketlennek mondott nép úgy fájlalja, úgy siratja elvesztett hazáját, mintha nem 19 évszázadja, hanem 19 hónapja szakadt volna el tőle.

És a költők ma sem szüntek meg dalokat zengeni róla.

És ez az ünnep, ez a hagyományos gyász, mely a pusztulás minden óráját megjegyezte, oka nagyrészt, hogy olyan élénken él népünkben az ősi haza iránti vonzalom, mely éberentartja a fájdalmat, mely évről-évre felszakgatja a sebeket és végre a népek maguk is melyek »*felfogadták*« népünk fiait és adományoztak nekik jogokat, majd ismét elvették tőlük, engedték meggazdagodni, hogy egyszerre foszthassák őket ki, engedték megmelegedni fészükben, hogy jobban fájjon az elszakadás, a népek maguk is azon voltak mindenkor, minden cselekedetükkel, hogy a zsidó nép sebei soha se gyógyulhassanak be.

Minden zsidó nem egy, de két hazát veszít. Egyik őseinek hazája, mely volt és melyet meggyászolhat anélkül, hogy a hazafiatlanság vádjával illethetnék, mert hiszen, mint mondják, a »*valláshoz*« tartozó ünnepről van csak szó; de a másik

hazáját csak akkor tudja elveszettnek, ha mint ifju kilép az iskola padjai közül és meg akar győződni arról, amit ott hallott. Azt hallotta ott, hogy ő magyar, hogy nemzeti hősei Szent Imre, Nagy Lajos, Kapisztrán János, vagy más és a lelke ég értük és szeme tűzbejő, ha róluk beszél. És csak később veszi észre, hogy nevetnek rajta. És ekkor veszi el a második hazáját, amit ösztönszerűen szeret tovább és csak a szivében gyászolja azt és az ajka nem meri kiejteni az ősök, a hősök neveit, mert szégyenli magát és belevész az élet forgatagába, belül szégyen ég szivében, arcán néma dac, mely végre hideg fásultsággá kopik.

És ez mindenkor és minden országban így van és így volt. És ez a helyzet szülte aztán azokat az egyéneket is, kik a zsidóság szellemére tértek vissza és kik abból, az általános emberiségnek jóvoltára jutva és megértve a néplelkeket, vezérévé váltak tömegeknek és megteremtették a huszadik század vezéreszméit. Tény, hogy amilyen arányban visszafejlődtek testileg a sok féktelen elnyomatás, nyomoruság hatása alatt; mennél érzékenyebb és gyengébb lett meggyötört teste a zsidóságnak, a lelke, a szelleme mintegy fokozatosan nőtt és csodálatos, olyan irányban, mely abban az időben nem volt ismeretes, de mely éppen a zsidóság és hagyományával összefügg, az *optimistikus* világnézet felé!

A XIX. század elejét és az azt megelőző korszakot kitöltik ama filozófusok, kik e század uralkodó eszméit irányítják. *Kant*, *Schopenhauer*, *Feuerbach*, *Hartmann* és ezek követői mind az elvont filozófiával foglalkoztak, mely vitte őket a pessimista világfelfogás felé; de csak a kiválasztottak voltak képesek a mindenféle elmélet szövevényébe bocsájtkozni, a tömeg teljesen érintetlen maradt tőle és azt is látjuk, hogy mind máig ezen tudósok bölcselete teljesen kívül áll a szorosán vett társadalmon, hacsak Schopenhauer és Hartmann egynehány banalitássá vált frázisáról nem beszélnek. De eljött a sokkal fontosabb irány, a fejlődések elmélete, a modern természettudományokkal, amelyek a felvilágosítással együtt a nevelés részévé válván, teljesen vérébe mentek át a társadalomnak.

Darvin elméletei a fejlődések folytonosságáról, a szorosán vett természettudományokból a köztudatba átmenve és egyesülve az akkori társadalmi viszonyok konzekvenciáival, egy egészen új elmélet-sorozatot nyitott meg, mely arról a legnevezetesebb, hogy rögtön a gyakorlati térre is átcsapott. Ez a társadalom tudományok sorozata, melyben legerősebb az immár elv és életfelfogássá átalakult *socialismus*.

A nemzetgazdászok művei alapján, a társadalmi viszonyok befolyásával, Malthus, Stuart Mill, Smith Adám tanításai révén az eddig elnyomott szellemek felszabadultak, az egyéni érték vált szabaddá és az egyéni ellenérték követelése vált érezhetővé.

Ekkor állott szembe a tőkeértékkel a munka értéke és ezzel ezután a sokkal nagyobb ellentétek is: a *tőke* képviselői a *munka* képviselőivel.

És így született meg a XX. századnak vezérlő eszméje, mely a munka és egyenértéke, a munkás és társadalmi helyzete, a vallások, filozófiák helyét és értékét állapítja meg olyan impregnáns módon, mely alól annak legerősebb ellene küzdője sem szabadulhat.

Ez az eszme volt a *socialismus*. Örök dicsősége a zsidóságnak, hogy a jövő társadalmának ezen alapjait, mint annyi sok mást, ő rakta le. Nemcsak azért, mert első vezérei és az eszme megindítói zsidók voltak: *Marx*, aki a munka alapján akarja a *proletariátust* egyesíteni és *Lassale*, aki a szó erejével szervezi a munkás népet és győzelemre vezeti és a többi vezérek, mint a lelkesülőknek elsői, minden modern áramlatban, hogy zsidók voltak, nem *csak* azért, hanem azért is, mert épen a zsidóság tanain épül fel ez a legáthatóbb és uralkodó jövőjü eszmei társadalom és majdan a valódi társadalom.

Hiszen tudjuk, hogy a még fenállott zsidó állam kebelében voltak már socialista elkülönülések; communista esseyusok; tudjuk azt, hogy a *jovel év* intézménye a magántulajdon növelését lehetetlenné tette, a hetednap pihenő a munka állatiasságát, a munkás rabszolgasorsát tette türhetővé, a bizonyos idő múlva (sabosz év) önkényesen felbomló szerződések és tulajdonjog megszűnésének (kivált szolgákra vonatkozólag) az egyéni szabadságot biztosították még ma sem elért módon és a többi most fel nem sorolható ősi zsidó intézmény, melyekre a legujabb vagy tán csak a jövő társadalom kezd lassanként rájutni, volt az a lüktető erő, mely a modern társadalomtudományokat kipattantotta, zsidók voltak azok, kik nekik érvényt szereztek és az osztályok visszás helyzetét felfogva, kimondták azt a legujabb elvet, mely a gyengét erőssé teszi és megismerteti erejével: *gyengélek egyesüljete!* Az egyesülés és a benne rejlő erő elvét.

És bármilyen meseszerűnek látszik első pillanatra, bármilyen furcsának is gondolnók az összefüggést, a legmodernebb zsidómozgalom a *cionismus*. tökéletes *pendantja* a socialismusnak; indító okai, érvei, létjogosultsága ugyanaz néki s így a jelszava is természetesen ugyanaz: *zsidók ismerjetek meg magatokat*, legyetek azok, amik vagytok, tudjátok meg, hogy egyedül magatokra nézve értéktelenek vagytok és tudjátok meg, hogy egyesülve, mint tömeg, amely a jogát követeli és körösztül is akarja vinni, *erőt* képviseltek, mellyel számolnia kell mindenkinek.

És tényleg: Ha nézzük a *socialismus* alaptételeinek meg nem támadható igazát, amely azt mondja, hogy a *proletariátus*, azaz az a néposztály, amelynek tulajdonképen semmi jogai nincsenek, minthogy semmi más tulajdona nincsen, mint egyéni ereje, minden munkájával nem a saját vagyonát növeli, hanem más egyedek tőkéjét; és így tulajdonképen az ő működése, *maradandó működése* abban merül ki, hogy a munkás számot a normális szaporodás útján növeli és a tőke idegen tőkének fejlesztésére használtatik. Ezért a szocialismus kimondja, hogy: mivel csakis a munka az, amely produkálni, termelni képes, a

tőke csak eszköz, éppen úgy, mint a *pénz*, tehát olyan társadalom létesítendő, ahol a munkálkodó nem az eszközt, illetve annak tulajdonosának vagyonát növelje, hanem minthogy minden az államé és semmi az egyéné, az államot, illetőleg minden munkálkodót egyformán, vagy munkája értéke szerint.

És tisztelt hölgyeim és uraim. A cionizmus nem mond mást, mint felvilágosítja a zsidóságot arról, hogy mindaz a munka, amit a zsidóság szétszóratása óta dolgozott, mindaz a végtelen sok erő, amit népünk, tőle idegen népek, őt üldöző népek közt elforgácsolt mindaz az érték, melyet erővel és munkával *termelt*, az nem képezi az *ő* tulajdonát, az nem képezi a *zsidó nép*, a munkát végző zsidó nép vagyonát, hanem a gazdanepeét és így a zsidó nép, éppen úgy, mint a munkásság, a tőkének proletárja, a zsidó nép a többi, az összes népeknek *proletárja*, melyeknek nemzeti vagyonához számíttatik a zsidó munka, a zsidó fej, a zsidó vagyon. Az a 8 millió zsidó, mely Oroszországot lakja, annak az országnak *tulajdonát* képezi és ugyis jár el vele; a Rothschildok vagyona nem zsidó vagyon, hanem az angol-német-osztrák, vagy a francia vagyonhoz tartozik. A zsidó népnek a cionizmus feltűnte előtt egyáltalában semmije, de semmije sem volt, amit magáénak mondhatott volna, aminek legérdekesebb bizonyítéka az, hogy mikor 1899-ben az első felbuzdulás legnagyobb lelkesedései közt egy fiatal belga szobrász egy művét, mely *Izrael géniuszát* ábrázolta, azzal küldte el a cionista kongresszusnak, hogy: ezt a szobrot a zsidó nemzetnek ajándékozza, e végtelen gazdag egyénekké biró népnek nem volt a föld kerekiségén egyetlen egy helye sem, egy kis kunyhója sem, amelyre rá lehetett volna mondani, hogy *ez a zsidó nép háza, ez az ő tulajdona* . . . És felállították a szobrot szivességből, tán kegyeletből a baseli városháza egy előszobájában.

Tisztelt hölgyeim és uraim!

Már ebből a rövid bevezetésből is tisztán láthatjuk, hogy mit is akar tulajdonképpen a *cionizmus*; mi is az, ami után minden öntudatos zsidóság törekszik és mi az, amire a zsidóságnak törekednie kell.

Első sorban kimondja azt, hogy a zsidóság: nép, hogy e népnek, ha van és él, létét biztosítani kell, gazdasági kérdéseire feleletet kell adni és azokat megoldani, a népet ezzel oly helyzetbe hozni, melyben az fenntarthatja magát és végre ki kell elégíteni azokat a legfontosabb és legmagasztosabb, leghiányzóbb és legfájóbban nélkülözött, szavakkal banalitás nélkül tán ki sem fejezhető lelki követelményeket, melyek, míg saját hazája volt e népnek, teljesen ellepték lelkét s melyektől most a legtöbb államban részben törvények, részben a nem zsidó polgártársak szeretete hiányában, vagy erőszakos rosszakarata által megfosztatván, olyanná vált e nép . . . *mint amilyen*, s olyanná váltak e nép egyénéi, mely nem méltó az egészhez, nem méltó a multhoz és ahhoz a jövőhöz, amit jobbaink népünk belátó szeme elé tűztek.

A cionismus továbbá őszinte és nem törődik azzal, hogy egyesek előnyeit tartsa szem előtt, mikor a népéről van szó, nem törődik azzal, hogy az igazság kimondása által soknak az arcát szégyenpir futja el. Igenis kimondjuk, hogy a zsidóság egyeseinek az ősök 19 évszázados szolgai görnyedésétől már önkénytelen alázatos a gerince, hogy a folytonos, állandó, oktalan és végzetes gyűlölködés, üldöztetés gyávává, félénkké remegővé tette, hogy a hirtelen, a gyors meggazdagodásra mindent elkövet, hogy életét legalább a jó mód megvesztegető tulajdonaival menthesse adandó alkalomkor, hogy a tiszteletet, melyet embertársai megvonnak tőle, pénzen vásárolja meg, hogy a szeretetet hála képében megkapja, elkövet jótékonyág fejében minden lehető, ez mind, mind olyan bűnös és csunya vonása a zsidók egyeseinek, melyek oktalanul és meggondolatlanul, de külszinre igazoltan keltik föl az általános idegenkedést.

Igenis, a cionizmus kimondja, hogy ilyen a zsidó, ilyenné vált a zsidó, de kimondja azt is, hogy ezzé tétetett.

És ha végig kísérijük, ha nem is a babiloni fogságtól, csak a római kortól kezdve, a világtörténelem egyes korszakain a zsidó népet és ha látjuk azt, hogy mi minden történt vele; elvették szabadságát, becsületét, életét, kiüldözték az országokból, hol századokon át éltek nyugodtan, hol részt vettek az illető ország és nép bajában, bánatában, melyért vagyont, életet áldozának; elégették törvénykönyveit, elégették a thóráját, elégették a tudományos könyveit, melyeken a lelke épült, a talmudot, megtiltották nekik az imádkozást és a tanulást, ha a zsidóságuk iránt hüek voltak és minden kinoztatás, testi és lelki kinoztatás daczára is állhatatosak maradtak, úgy élve elégették őket, mint *Istenkáromlókat* máglyán és zsoltáros éneköket, mit félig égetten énekeltek, a csőcseléknek vihogása nyomta el; meggyanusították, hogy a kutakat mérgezik és hogy fekete halált hoztak Európa népeire és halomra gyilkolták őket, egy nap 40.000 zsidó lélek pusztult el a gyülekezés házában.

És e mellett mindent megőrizett a zsidóság a mi lelkének alapját képezte, mert a réges-régi multa való visszaemlékezést, mely folytonosan ébren tartotta benne a zsidó lelket és izzó meleggel tölté el azt, soha nem feledék el a zsidó apák, és a mult iránti tiszteletet, a népe iránti szeretet beoltását soha sem feledék el a zsidó anyák. Olyan lett a zsidó, mint a tenger kagylója, mely bántva elzárja biboros, lágy belvilágát és leszáll a tenger fenékre, elrejtőzik, homokba furja magát és senki sem ismeri fel belseje kincseit és mindenki ócsárolja a külsejét. A tengerek hullámai dobálják össze-vissza; ha iszapos zátonyra kerül, senki sem vet ügyet a csuf külsejüre, de ha a szabadság szellőjét megérezve kinyitja elzárt kagyló ajkait, úgy kincsei, mik mélyén nyugszanak elragadják még az iszapos moszatokat is. Így bukkant föl a történet folyamán egy-egy nagy szellemünk. De a többi elrejté kincseit és nem látszótt sokszor belőle más, mint az elkényszeredett elzárkózott kagylóhéj, vagy ha erőszakos kezek fosztották meg kincseitől,

(megfosztható kincseitől) úgy üresen, szegényen nyitotta meg ajkait, hogy a sós ár befolyon rajta.

És a sok sós ár, a sok keserűség végre is nem zúgott el nyomtalanul. Ez a hullám is vitt magával, az is vitt magával valamit és a gyengék bizony tönkre mentek, elsatnyultak, elcsenevészedtek, egy szóval: *degenerálódtak*. Nem a faj, nem az egész: egyesek. Degenerálódtak annyira, hogy nem tudják fölfogni népüknek szellemét, nem tudják megérteni azt, hogy a nép megmenthető az által, ha visszaadják őt az életnek, ha visszaadják őt a múltjának és egy olyan jelent biztosítunk néki, melyben nem kell sem a népek tengerének sós hullámaiban hanyattatni és nem kell többé saját könnyeinek sós árába fullasztania szeretet után, megértés után sovárgó lelkét. Degenerálódtak ez ádáz hanyattatásban annyira, hogy assimilálódva felvevék a többi népek bűneit is, melyek tőlük idegenek voltak, elfeledték sokan azt, hogy ők is csak türt nép fiai, kiknek *ajándékozott* és esetleg másképen megbírált, sőt visszavehető jogai vannak, elfeledték azt, sokan, hogy velük milyen bánás esett két évezreden át és ugyanolyannal viszonzózzák; és csalják a népet, bűnre csábítanak, elkövetik az összes ismert bűnöket, minden belátás és meggondolás nélkül.

Ezek a bűnök, pedig igazán kimondjuk az igazat és nem hallgatjuk el még azt sem, ami hibául róható fel; de ezek a bűnök nem zsidó bűnök. Éppen úgy, mint azok a zsidók, akik a cionizmus fenséges igazát, a zsidó nép, a lelkes, a nemes zsidónép lelke kivánságait nem tudják belátni, hanem folytonosan ellene beszélnek, kik elvesztettek minden közösséget a zsidósággal és rosszul palástolt szégyenérzetből csak a nevét tartják meg, akik gunyt üznek a zsidóság nemzet alkotó törekvéseiből; de a vallás-tartásban talán vezető szerepet játszanak (*igazán játszanak*), akik be akarnak furakodni a népek ruháinak ráncái közé, hogy fel ne ismerhessék őket, hogy eltünhessenek szemeink elől és akiket, ha a zsidó nép nevében szólítjuk meg őket, idegesen felelik, hogy zsidó nép nincs és ha van, hát ne legyen és ha lesz, hát ugyis összevésznek és néki semmi köze hozzájuk; *az előkelő idegen*; az, aki szenteskedően, de minden belátás nélkül azt mondja, hogy a zsidóság az nem nép, nem nemzet, az egy fogalom, melyet felfogni és terjeszteni van hivatva minden zsidó és a mellett hajszolja az elismerést, melyet a zsidó vallás reformálásáért kap, hogy minél jobban kivetkőztesse eredeti ősi formáiból és a többi mind, mind, akik minden lehetőségükkel azon vannak, hogy a zsidót eltüntessék a többi nép közt, akik meg akarják tőle vonni a létjogosultságot, akik nem tudnak felemelkedni a népi önérzet magaslataira . . . én *azt hiszem, ezek nem zsidók* . . .

Hiszen őstörténetünk említi is. Említ olyan példákat, melyek teljesen fődik a mait; voltak a pusztában vándorlók közt is olyanok, akik inkább ették volna Egyptom hagymáit és füstös halait szolgaságban, mint a szabadság tűzében égjenek el; akik az első pillanatban, hogy erkölcsi kényszer nem nehe-

zedett rájuk, az arany borjunak áldoztak, akiknek nagyrészt Mózes kard élével pusztította el, és a kiből mégis maradt annyi, hogy a jólét elmúltával, a haza elvesztével utódaik nem akartak visszatérni Babiloniából és ott tüntek el a történelemből; az árulók a görög és római korszakokban, az újabb korok könnyüvérü, de moszatos száju hitehagyottai, akik zsidó tudásukat a zsidó nép ellen használták fel, ezek mind, mind nem hiszem hogy igazi zsidók lettek volna, mert hiszen az Egyiptomi rabszolgaságból egy jobb jövő kecsegtető reményében *sok csöcselék is* jött ki népünk őseivel a pusztába; és ennek az *Erev-Rávnak* az utódai a mai *anticionisták*, akik ma is csak az arany borjut táncolják körül, akik elhagyják népüket a bajban, akik nem tudnak lelkesedni népükért, mert a lelkesedés munkát igényel, bátorságot, igaz lelket és igaz szívet. Ugy látszik *Mózes rabbénu* nem eleget irtott ki közülük kardnak élével, a pusztában, ha még most is annyian vannak belőlök, hogy a mi munkánkat is képesek megnehezíteni.

Pedig a munka a mit a cionizmus tüzött zászlajára igen nagy, igen sok, és amúgy is igen nehéz. És a küzdelem, a mit a talán meggondolatlan *jóindulatu* ellenzőkkel kell folytatnunk, az kimeríti sokszor erőnket.

Mert t. hölgyeim és uraim! Nékünk szembe kell szállani oktalan előítéletekkel, melyek azt hiresztelik, hogy a zsidóság teljesen és végleg visszafejlődött, satnyult faj, mely képtelen minden nemes, minden fenkölt megértésére és keresztül vitelére, mely képtelen nagy dolgok felfogására; szembe kell szállanunk azokkal, a kik a vallás ellenesség bélyegét akarják ránk sütni, azokkal, akik a hazafiatlanság vádjával illetnek, azokkal, akik azt állítják, hogy feltünési vágyból, vagy esetleg megátalkodott elégedetlenségből álltunk a mozgalom szolgálatába, szembe kell szállnunk a politikai helyzetek nehézségeivel és végre azzal a nehézséggel, mellyel az ügy maga, a cionizmus terjesztése, a programjának tényleges, reális keresztülvitele jár, mely program a zsidó népnek helyzetével és új helyzetének megteremtésével foglalkozik, azzal a helyzettel, melyet elfoglaland az új megszerzendő területen és melyet megtartand a régi lakóhelyein, melyeket *ma* mond otthonának.

Mindazon elébb említett érveléssel és kifogással szemben elég volna talán az, ha megvetésünket és mély utálatunkat fejeznők ki azoknak, akik nem átalják saját népükről, saját véreikről azt állítani, hogy (*persze őket kivéve*) degenerált, munkaképtelen, egymással összeférhetetlen, veszekedést kereső. A legalacsonyabb népfajoknál, sőt a legelvetemültebb emberek közt sem található ahoz hasonló alak, aki, mint sokan a mi zsidóink között, ilyen ítéletet merne mondani népe fiairól. Igen! A degeneráltságnak ez a jele és az, hogy ilyen arcpiritó szájkodásra nem azzal felel egész Izrael, hogy felkél, mint egy férfi és megmutatja megmaradt ősi energiáját, mely egyelőre csak az eszméhez hivekben nyilvánul, kik erősen kitartanak minden támadás dacára a szent ügy, a nép ügye mellett.

Hogy nem vagyunk degeneráltak, azt fényesen cáfolják a tudomány, irodalom, művészet, mesterségek minden ágában zsidó kezek és zsidó fejek, sőt zsidó szivek által véghez vitt és mindenki által megcsodált művek, munkák és az azokat megteremtő hatalmas egyéniségek. A most élő legnagyobb estétikus, mint *Georg Brandes*, a legcsodáltabb író *Alfréd Kerr*, a legnagyobb élő zeneszerző *Goldmark Károly*, első festő *Izraels*, az új *hollandi Rembrand*, a legnagyobb német költők egyike *Heine*, a legnagyobb tartott drámai előadó zseni *Reinhardt*, tudós *Lombroso*, nyelvész *Vámbéry*, költő *Rosenfeld*, *Bialik*, *Tschernichorosky* és végtelen sora a becsült és első közt említetteknek zsidó és *csodálatosan* a zsidó néphez tartozónak vallja magát.

Vagy talán testileg volnánk degenerálódva? Mi, akiknél a családi boldogság és együttérzés a legnagyobb minden érzés között, akikben az alkoholizmus iránti hajlam alig néhány ezredrész arányu a többi népek több százaléknyi aránya mellett.

Akik között, kivált az intelligensek közt aránytalanul nagy a teljesen egészségesek arányszáma és innen van az, hogy a katonai önkéntesek és tart. tisztek legnagyobb része zsidó; akik a torna és vivó versenyeken nemcsak páratlan szorgalmuk által tűnnek ki, hanem mint az utolsó, sőt régebbi világversenyek mutatták, legelső is tudnak lenni és világbajnokságot tudnak szerezni.

Bár éppen ezen kiváló testi eredmények azon országnak is javára irandók, melyek alkalmat nyújtanak a zsidónak arra, hogy nyugodt és szabad életével fejleszthesse testi képességeit és a zsidó nép mindig hálával gondol Magyarországra is, melynek földje, levegője és sok tekintetben igen derék, nyugodt magyar népe lehetőségessé tette a zsidó testi erő és a zsidó szellemi erő fejlődését az által, hogy igen gyakran nyújtott segédkezet bujdosó népünk fiainak és engedte határai közt letelepedni s *ezért* érezzük kötelességünknek mindnyájan, *hogy ez országnak mint a polgárai legyünk*, amint vagyunk is és szembe nézünk azokkal, akik ki merik ejteni a hazafiatlanság vádját, mely amennyire nevetséges, annyira fájdalmasan is érint bennünket. — A zsidók, akik annyi századéven át, minden jog birtoka és élvezete nélkül s nyilették át türésben és szenvedésben a történetet, akik részt vettek minden bajban, bánatban, mely ez országot érte, hoztak véráldozatot, ha kellett, vagyont áldoztak a haza oltárán és munkát, ha kellett, most, hogy népünk szerencsétlen fiai iránt is érdeklődnek, most hazafiatlanok.

Vajjon ki meri rossz néven venni, ha a bukovinai csángók haza vágyódnak, ki meri hazaárulónak nevezni a romániai székelyleket, mert Erdélybe akarnak visszatelepedni, ki kárhoztatja a belgrádi magyarokat, mert Kossuth sirját és Petőfi szobrát kossorozzák meg, vagy az amerikai magyarokat, mert 20, sőt 50 év után is *haza* jönnek, Magyarországra; pedig ezeknek bizony jobb dolguk van, mint az oroszországi zsidóknak, meg a romániai zsidóknak, kiknek egy napjuk, egy percük sem biztos. — Avagy

tovább megyünk, ki meri rossz néven venni *Lengyel Zoltántól*, ha ő alapítványokat tesz nem magyarországi *örmény* célokra. Vagy a magyar állampolgár *Harrisnak*, hogy ötemeletes budapesti palotáját, mert ő görög eredetű, a görög államnak ajándékozta. Avagy hazaáruló volt-e *Lord Byron*, mert harcolt a görög szabadságért, vagy *Bem*, *Damjanich* és *Dembinszky*, mert a magyar szabadságharcban küzdöttek?

Nem, tisztelt hölgyeim és uraim! Akinek van szive és van, ami benne az érzéseket táplálja, *vére*, az tudja szeretni hazáját, amelyhez kora ifjusága minden emléke fűzi, de tudja szeretni saját őseit, saját tulajdon vérét, népét és annak régi, tán soha nem látott, de soha el nem felejtendő ősi hazáját, mely a távolság mindent átfogó varázsával, a sok emlékekkel, ami azt élővé teszi, úgy lobog mindnyájunk szivében, mint égett tán a honmentő Makkabeusokéban.

És hogyha egyik-másikunk életmódja nem födi tökéletesen az idők hosszú során át kissé szövevényessé vált vallás előírásainak minden követelményeit, úgy ezt ne vessék a szemükre azok, akik ezt tartják legfontosabbnak. Vegyék tekintetbe azt, hogy a cionizmus lángoló eszméje azt tudta elérni, amit sem a jámborok beszéde, sem a rabbik fenyegető haragja, sem semmi nem volt képes; azt, hogy az elszakadás pontján álló fiatalságot adta vissza a zsidóságnak, mely most jóakarattal és szorgalommal, sokszor sok lemondással és fáradsággal akarja mindazt pótolni, amit a nevelés mulasztott nála. Ami pedig a hagyományt illeti, mely a zsidó népnek nemzetté, boldog és megelégedett nemzetté való válását csak a *messiási* korban várja, úgy e hagyomány hitében élők engedjék meg nekünk azt, hogy *egyengessük az Ő utjait a pusztában*. De mi nemcsak az Ő eljövetelenek utját egyengetjük, hanem megteesszük azt úgy, amint azt *Ézaiás* mondta (62.): *átmegyünk a kapukon, csináljuk az utat a nép számára és az egyenes uton felemelt zászlót is adunk a kezébe*.

És vajjon miről beszél itt a próféta, ha nem a zsidó nép haladásának utjáról; avagy tán képviselőválasztási zászlót emelni parancsol? Nem Uraim; a zsidó nép szabadságának zászlójáról van szó.

Mert a belpolitikai zászlók emelgetései, kivált az utolsó időkben, igen sok színeket váltanak ki és olyan helyzeteket teremtettek, melyekről nem is álmodott a zsidóság, sokszor önzetlen küzdelmeiben.

Amint felolvasásom elején említettem, hogy az általános emberiségi, társadalmi, tudományi mozgalmakban hogyan vett részt a zsidóság, illetve egyénei, hogyan élt halt a társadalmi mozgalmak szervezésének, hogyan volt vezére az új eszméknek, a socialismusnak, a szabadgondolkodásnak, némelyik a nagy nemzetiségségnek harcosa, a függetlenség harcosa; éppen úgy meg kell emlékezni arról is, hogy mindezen áramlatok igen rövid időn belül mivé is váltak.

Éppen úgy, mint a XVIII. század végei, XIX. század elei

nagy internationalismus, mely olyan nagy egyéneket sorozott hivei közé, mint *Goethe* és *Voltaire*, rövid néhány évtized alatt sovinizmussá változott; és a zsidók ott álltak magukra hagyva az internacionális eszmék mellett, hazaárulóknak nevezve, míg aztán ők is a túlaradó érzések, az igaz érzések hatásai alatt tulzásba vive a helyi sovinizmust, nevetségessé tévék magukat és állandó guny tárgyává; épen úgy a socialismusban, melyben az internacionálé keletkezésekor és még sokáig, amíg a *többiek* is megerősödtek, vezérszerepet játszottak: akkor, amikor a socialismus elhatárolt államok *belső* politikai faktorává alakult át és az internacionálé mellett a *belsocialista szervezetek* más alapon, pl. a *kereszténysocialista* alapon kezdtek alakulni, a zsidó socialistáknak az *Internacionálé* vezetőségeiből távoznok kellett, nehogy azt »*kompromittálják*.« Tehát az a magasztos eszme, mely azt mondja, hogy mind munkások vagyunk, mind egyenlők, akik dolgozunk, egyesüljünk az erőben és annak tudatában, hogy a világot új alapokra fektetjük. Az az eszme is megzavartatott az atavista gyűlölködés által és létre hozta a mindenesetre jogosult *helyi socialismust*, melynek már az általánoshoz semmi köze, illetve csak annyi, hogy az ő elveit egy faj és több osztály kizárásával szűkebb körre szorítva juttatja érvényre.

Mindenesetre, a belsocialismus jogosult egészen addig, míg az egész világ egyformán érik annyira, hogy az *általános emberi* egyenlőségre érdemessé válik. Addig pedig még sok idő telik el; és addig a sociális berendezkedést kell meghonosítani minden államban, új, még kivivandó sociális eredményekkel kell *előkészíteni* az általános egyenlőség és testvériség korát; és azért jogosult a kereszténysocialismus is, mert elsősorban a hatalom van a kezében, másodsorban, mert megbocsátható és természetes emberi gyöngeség, hogy az egyenlőség és a védelem kimondása és gyakorlásában a hozzájuk közelébb állókra gondolnak először, tekintet nélkül arra, hogy egyéb osztályok talán tönkre is mennek.

És a cionizmus, mely magától értetődően a zsidó vallásban és tényleg a zsidó nép lelkében gyökerező *sociális elveken* alapszik, sem akar mást tenni, mint megalakítani egy sociális mintá államot, melyben a háromezredéves hagyomány és a kétezredéves szenvedésekben tölt-múlt és a némi szabadságot nyújtó jelen minden tanulsága, ujitása egy olyan népen mutattassék be, amely boldogulni *akar* és mely képes testi, lelki, szellemi, szivbeli és erkölcsi tulajdonságai folytán érvényt szerezni a nagy szellemnek és a tudomány vivmányainak.

A cionizmus kimondja azt, hogy a *zsidó népnek*, hogy fenmaradjon (és ezt talán mégis csak megérdemli) egy közjogilag biztosított otthonra, hazára van szüksége Palestinában. Programja az, hogy minden államtól segítséget és biztosítást nyerve, minden államnak támogatásával és védelmében egy olyan hely létesíttessék, hol a zsidó nép mindentől és mindenkitől függetlenül fejleszthesse ki tulajdonságait és úgy élhessen, amint mindenkinek élnie adatott, úgy élhessen, ahogy tud és ahogy akar;

kiélhesse saját tulajdonságait, megülhesse saját ünnepét, a munka csak munka legyen valami érdekében, valami eléréseért, nem pedig, mint ma szerte e világon, munka valami, vagy valaki *ellen*. Az új társadalom, mely ott lenn, őseinknek földjén van keletkezében, kell, hogy minta társadalom legyen és a szociális társaság minta társaság, melyben, ha újat akar teremteni, akkor teremti a legújabbat és nem kell a régivel szembeállítani, mert régi *nincs*; aki új házat akar építeni, annak nem kell, mint nálunk a régi palotát lerombolnia és azért ugyan rendezkedhetik be, amint akar, terv- és észszerűen.

A földműves nem a létminimumért dolgozik, és kérges két kezével, mint a régi államokban, hanem a gépeket az emberi ész e rabszolgáit fogja be, hogy boldogulását védve előkészítse.

Harc a munka és tőke közt nincs, mert csak munka van, a tőke: *a közösség*, és küzdelem, terméketlen küzdelem, mint ma az előítéletekkel szemben, nincs, nem lehet.

T. hölgyeim és uraim!

A XII. században mikor II—III. kereszties hadjárat hordái végig pusztították Európát és azt a végtelen sok nyomoruságot, könnyet, keserőséget hagyták vissza a véletlenül megmaradt zsidóságban és a zsidók vérétől pirosuló lovaikkal a szent földre, őseink földére értek, hogy azt a mozlim és saracéntől elvegyék, Jerichó körüli pusztaságban ijedten vették észre, hogy a gyenge szellő fuvallatára megmozdult a pusztaság és a lovak megbokrosodtak az imbolygó, gördülő túske golyóktól, melyek lábaik alatt görögtek; csak később vették észre, hogy ártatlan moharózsa az, mely mintegy elveszítve minden életerejét, összeszáradva hanykolódik a tikkasztó pusztaságon, míg éltető elemére, a vízre bukkan. És ez az összetöpörödött tuskés gömb, melyet kívülről a felismerhetetlenségig belepett a pusztaság homokos pora, amint elemébe ér megnyugszik, nem gördül tovább, gyökeret ereszt és kinyílik. Gyönyörű zöld, széles és csipkés levelecskéi mind kinyílnak és olyan fűszer illatot árasztanak szerte, hogy a repülő rovar is megáll fölötté, hogy élvezze a megéledt illatot.

Hölgyeim és uraim! Ez a moha-növény a Jerichói zsidó rózsa. És a zsidóság, mely a kor száraz fullasztó lehelletében összeaszott és csak tuskéi látszottak és a népek sivatagának pora, mely külszínét lépé el, ez a zsidóság a cionizmus hatására, mintegy üditő forrásvízre kinyílt és mindazt a szépet, mindazt a nemeset, amit évszázadok kegyetlenségei elnyomtak benne a cionizmusban egyszerre adja ki és hogy őseinek földét érintheti lelke, új életre ébred és egy olyan életet kezd élni, mely méltó bármelyik ősi nagyságunk lelkéhez.

Mert nemcsak, hogy a nép tér vissza lassanként az ősi foglalkozásokhoz, melyek megteremtik azt a réteget, amely 2000 éve hiányzott, amely megerősödve a zsidó nép regenerációjára szolgálhat, de a zsidó lélek visszafejlődése, (jó értelemben véve) az ősihez való *ujrafajlódése* szemmel látható. A munka a közért, a küzdés másért, az önzetlen dolgozás egy jobb, szebb jövőért, mely nem a jótékonyág erőpuhító intézményeivel, hanem a munka

és mindig a munka értékelésével és irányításával éri el azt, hogy rövid néhány év alatt a zsidóság talpraállott és merész léptekkel haladhat a maga útja felé, tekintet nélkül arra, hogy sokan gördítenek akadályt elé, sokan csóválják fejöket, sokan gunyolódnak, ócsárolnak. A zsidó nép megindult és senki sem tudja feltartóztatni.

T. Hölgyeim és Uraim!

Nem lehetséges az, hogy én most önök előtt a cionizmusnak intézményeit ismertessem, mert akkor is csak homályos képet nyernének az egész mozgalomról. Nem beszélhetek részletesen arról, hogy a cionizmus kipattanása hogyan ragadta meg és vont maga után a zsidóság tiz és százezreit, kik majdnem fanatizálva erős, dicsőséges vezérünk, *Herzl Tivadar* nyugodt és megfontolt elveitől, vakon követték a vezért, mint egy lángoszlopot a puszta éjjében.

Nem beszélhetek arról részletesen, hogy mint változott vissza a zsidóság elsivárosodott lelke, hogy ilyen önzetlen munkát tud végezni; nem arról, hogy mi tette virágzóvá, pompássá a palesztinai zsidó kolóniákat, nem arról, hogyan támadt fel újra, hogyan lett közismerten élővé a mi szent nyelvünk, hogyan támadtak fel a feledés homályából költők, írók, hogyan születtek meg művészek és tudósok egy igen-igen rövid idő alatt, kik mind-mind a zsidó, a valódi zsidó névnek szereznek becsülést és kivívták az egész világ bámulatát és csodálatát.

Nem beszélhetek arról sem, hogy mik a cionizmus legközelebbi teendői; milyen viszonyban vagyunk, vagy kerülünk az államokkal, melyekkel érintkezünk; milyen helyzetük lesz azoknak, akik a zsidó nép jövőjének biztosítása után sem kényszerülnek arra, hogy jelenlegi hazájukat elhagyják, akiknek megélhetési viszonyaik ma is elég kedvezők ahhoz, hogy a cionizmussal ne foglalkozzanak; arról, hogy milyen óriási előnyül szolgálанд pl. Magyarországnak külkereskedelmére, hogy az innen oda származott zsidóság, már az összeköttetések alapján, de mindenesetre hálából is az ország iránt, melyet feledni sohasem tanulhat meg egyik tagja sem népünknek, — hogy a honi zsidóság megnyithatja Magyarország előtt *kelet* kapuit.

Minderről, mondom nem beszélhetek úgy, ahogy szeretnék; ki fogja a rózsailatot analizálni; de annyit látunk, hogy a *cionizmus* mindenkinek csakis előnyére van: egy szerencsétlen népet visszaad az életnek, a túlterhelt országokat megszabadítja a folyton felujuló zsidó bajtól és a világot megajándékozta egy oly területtel, mely mintegy átjáróul szolgál a kultúra számára ismeretlen, műveletlen, *ázsiai* országok felé.

És annyit látunk, hogy a zsidóság mindennek elvégzésére képes, ereje van hozzá; lelkesedése van hozzá és nem tántorítja el munkájától semmi a világon.

A zsidót sokan egy elzárt kagylónak vagy csigának tekintik, mely elrejtve a tenger fővényében éli magányos napjait, melyet csak a nagy tengeri vihar vet a partra, szem elé, hol iszapos, moszatos fővények közt tengeti életét, míg elpusztul vagy